

bijdrage een kritische analyse van de werking van de Cel voor financiële informatieverwerking, alsook van de (niet strafrechtelijke) maatregelen die – alvast theoretisch – de detectie van witwaspraktijken zouden moeten vereenvoudigen.

Advocaat P. FAES sluit dit boek af met een korte maar spitse bijdrage over de mate waarin de algemene anti-rechtsmisbruikbepaling op het vlak van de inkomstenbelastingen (art. 344, § 1 W.I.B.) een invloed zou hebben op het fiscaal strafrecht. De auteur stelt duidelijke vragen en geeft ook duidelijke antwoorden, die wetenschappelijk goed zijn onderbouwd. Elkeen die geconfronteerd wordt met een vervolging op basis van de artikelen 449 of 450 W.I.B. leze deze bijdrage.

Tot slot past het de in het voorwoord door Decaan SPRUYT gewettigde fierheid omwille van dit initiatief te onderschrijven. Met dit referatenboek leverden de Brusselse auteurs een fraai technisch-hoogstaand werkstuk af dat door Mys & Breesch in handige en stevige vorm én in een leesbare letter werd 'ingeblikt'. Als we heel kritisch zijn, zouden we ons kunnen storen aan een (te groot) aantal zetfoutjes (vooral) in de bijdrage van DE HERT gaande van spelfouten (b.v. p. 69 'vermindert' i.p.v. 'verhindert'; p. 71 'rechsthulprol' i.p.v. 'rechtshulprol'; p. 136 'treffing' i.p.v. 'heffing' doch ook p. 223: 'art. 423 Sw.' i.p.v. 'art. 42, 3° Sw.') tot een aantal zinnen waar wellicht door het wegvallen van één of meer woorden de betekenis verloren gaat (b.v. p. 87 'Kan de Belg in België wegens wederspannigheid veroordeeld en naar Nederland uitgeweken of worden uitgeleverd?'; p. 88, een onafgewerkte zin: 'Deze formulering.'). Deze vormelijke tekortkomingen rechtvaardigen echter niet dat dit boek op de plank zou ontbreken van elkeen die in de dagelijkse praktijk met (internationaal) fiscaal strafrecht wordt geconfronteerd.

F. D'HONT

TRAVERSI, A., *La défense pénale, Techniques de l'argumentation et de l'art oratoire*, Traduction FANTOLI, M., Bruxelles, Bruylant, 1996, 210 p.

Het pleidooi in strafzaken is slechts een van de vormen van redekunst, maar wel een erg bijzondere en een zeer uitgewerkte. Toen het boek 'La défense pénale' op de vergadering van de hoofdredactie werd bovengehaald voor bespreking, keek men dan ook als vanzelfsprekend uit naar een advocaat. Tot ik de vraag stelde waarom het per se een strafpleiter moest zijn en geen bevoorrecht toehoorder, een rechter. Nu ja, vandaag toehoorder, want vroeger stond ik als lid van het openbaar ministerie aan de andere kant van de balie. Een kant die soms ook 'pleit'.

Het boek bestudeert de regels van de oude Griekse en Romeinse redekunst en herwerkt ze voor hedendaags, soms erg veranderd gebruik. Het omvat twee delen: het eerste bespreekt de techniek van de argumentatie, betoog of uiteenzetting, het tweede de overredingskunst. Het deel 'betoog' onderzoekt in opeenvolgende hoofdstukken: de studie van het proces en de keuze van de strategie van de verdediging, de logische waardering van de bewijselementen, de argumentatietechnieken, het zoeken van de argumenten en tenslotte het schikken ervan. Het deel

‘overredingskunst’ behandelt: het uitspreken van het betoog, de stijlfiguren, de retorische kunstgrepen, de technieken om het betoog te versterken en deze om het publiek te conditioneren.

Het is zinloos de inhoud van elk hoofdstuk nader toe te lichten. Het betogen en overreden in het algemeen en in strafzaken in het bijzonder raken evenwel essentiële kwesties, die verder reiken dan loutere technische voorschriften. Ze treden op verschillende plaatsen in het boek aan. Het begint reeds met het opnemen van de verdediging en het probleem van de ‘waarheid’, de historische waarheid en de proceswaarheid, die van de getuigen en de procespartijen. Het bestaan van verschillende waarheden is, geloof ik, het meest fascinerende vraagstuk van elk strafproces. Terloops gezegd, een rechter leert om te gaan met ieders individuele waarheid, zonder bij contradictie onmiddellijk of in elk geval te concluderen dat ‘iemand de waarheid niet spreekt’.

De auteur bespreekt uiteraard ook het bewijs, de bewijswaardering en de motivering van het vonnis. Dit brengt hem tot de basisprincipes van de logica en de twee fundamentele redeneerwijzen, het syllogisme of deductieve redenering en de inductieve redenering. Verder in zijn werk bespreekt hij de bedrieglijke redenering en de listen om gelijk te krijgen. Een geoefend rechter zal de spitsvondige, maar niet steekhoudende redenering, het zogenaamde ‘sofisme’, wel gemakkelijk ontmaskeren. De herinnering eraan is evenwel erg nuttig voor buiten de rechtszaal waar het vaak, zoniet uitsluitend aankomt op het feit van de redenering, het antwoord, de stellingname, niet op de inhoud of de waarde ervan.

Het hoofdstuk ‘het zoeken van argumenten’ is uitzonderlijk lezenswaardig voor de jurist. De ‘gemeenplaats’ – dit zijn algemeen aanvaarde waarheden – dat in het courante taalgebruik de negatieve betekenis van ‘ cliché ’ heeft gekregen, krijgt eerherstel als vertrekpunt voor soliede redeneringen. Er worden bovendien waardevolle wenken gegeven voor de opbouw van de juridische argumentatie. Op een vroeger ogenblik kwamen het gezagsargument en het citeren van rechtsleer al aan bod. Van goud is de incidentele raad om geen doctrine te citeren waarvan het gezag en de competentie betwistbaar zijn.

Ik zal er maar mee ophouden. Afgezien van het feit dat om het echt te kunnen beoordelen je vanzelfsprekend én de oorspronkelijk Italiaanse tekst én de Franse vertaling zou moeten lezen, lijkt deze laatste feilloos. Betrouwend dus op de vertaling, vallen de glasheldere taal, de correcte redenering en de logisch opbouw op. De auteur past hierbij nauwgezet de regels toe, die hij uiteenzet. Dit is zowel een verdienste als een absolute noodzaak: tekortkomingen op dit vlak zouden de doodsteek van het werk zijn geweest. Het is echter springlevend. Wat wel te betreuren valt maar wellicht onvermijdelijk was, zijn de zeer vele aanhalingen van Latijnse terminologie. Dat klinkt soms iets te schools.

Redekunst heeft alles te maken met beschaving en cultuur; de auteur verwijst naar historische grootmeesters, zoals Aristoteles, Cicero, Quintilianus, om er maar enkele te noemen. Hij geeft ook citaten uit beroemde redevoeringen en zelfs dichtwerken; beide liggen dikwijls niet ver uit elkaar. De opeenvolgende ontwikkelingen geven bovendien loopbruggen naar wat voordien reeds is uiteengezet. Een en ander bezorgen een aangename en levendige lectuur.

Ik betrap mij erop dat ik strafpleiters, leden van het O.M. en rechters zou willen overreden het leerzame, maar ontspannende 'La défense pénale' te lezen. De ervaring leerde me echter dat de beste overreding niet zelden bestaat in enige ogen-schijnlijke onverschilligheid.

L. HUYBRECHTS

CASSELMAN, J., COSYNS, P., GOETHALS, J., VANDENBROUCKE, M., DE DONCKER, D. en DILLEN, C., *Internering, reeks geestelijke gezondheidszorg en recht*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 1997, 125 p.

Twee jaar na het verschijnen van eerste deel *Gerechtelijke psychiatrie* van de hand van P. COSYNS en J. CASSELMAN (zie mijn bespreking in *Panopticon*, 1995, 550-552), wordt de reeks *Geestelijke gezondheidszorg en recht* verdergezet. Waar in *Gerechtelijke psychiatrie* het werkveld van de gerechtelijke psychiatrie werd verkend, de problematische verhouding tussen psychiatrie en (straf)recht werd geduid en de activiteiten van de expert-psychiater kritisch werden doorgelicht, komt in deze tweede beknopte, praktijkgerichte maar wetenschappelijk verantwoorde monografie de internering aan bod. Dit tweede deel volgt dus logisch op *Gerechtelijke psychiatrie* aangezien hier wordt ingezoomd op de concrete toepassing(en) van de gerechtelijke psychiatrie binnen de strafrechtsbedeling.

De monografie bestaat uit vier delen. De eerste twee delen hebben een meer algemeen karakter. In deel 1 komt de geschiedenis van de Wet tot bescherming van de maatschappij (voortaan W.B.M.) aan bod, terwijl in deel 2 de huidige toepassing van de wet wordt besproken. In de delen 3 en 4 wordt bijzondere aandacht besteed aan respectievelijk, het psychiatrisch deskundigenonderzoek in het kader van de W.B.M. en de behandeling van de geïnterneerde.

In het eerste deel schetst J. GOETHALS de geschiedenis van de W.B.M. Deze wet werd geboren uit de onvrede met de gevolgen van de toepassing van artikel 71 Strafwetboek. De toepassing van artikel 71 Sw. leidde immers tot de vrijpraak van krankzinnigen, die in de praktijk werd gevolgd door de collocatie. Deze maatregel bood echter geen effectieve bescherming van de maatschappij. De collocatie had bovendien tot gevolg dat geestesgestoorde delinquenten samengebracht werden met niet-delinquente geestesgestoorde. Ten aanzien van minder ernstig geestesgestoorde delinquenten, de partieel ontoerekeningsvatbaren, nam de rechtspraak doorgaans verzachtende omstandigheden aan. Deze abnormalen kwamen daardoor vrij snel vrij, terwijl zij nochtans een groter gevaar voor de maatschappij betekenden dan de krankzinnigen. De eerste W.B.M. van 9 april 1930 voerde om deze redenen een beveiligingsmaatregel, de internering, in die zowel t.a.v. de krankzinnigen als de abnormalen, die in zwakzinnigen en geestesgestoorde werden ingedeeld, werd toegepast. Hoewel de huidige W.B.M. van 1 juli 1964 enkele verbeteringen inhield t.o.v. de eerste W.B.M., blijven bepaalde punten van kritiek die zowel door juristen als door medici in de loop van de parlementaire voorbereiding van de W.B.M. van 1930 werd geformuleerd ook nu nog